

Ankenævnet for Forsikring

Den 19. februar 2025 blev i sag nr. 99930:

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

mod

Norli Liv og Pension A/S
Midtermolen 1
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har forsikring ved tab af erhvervsevne. I klageskema af 5/6 2023 har klageren bl.a. anført:

"Erhvervsevne nedsat af psykisk sygdom (ADD+Bipolar). Observationer i 3 separate perioder på i alt 12 dage over 3 mdr. (observation 3 dage, pause 11 dage, observation 5 dage, pause 46 dage, observation 3 dage) danner grundlaget for afslag på hidtidige forsikringsdækning.

Speciallægeerklæring fra Psykiater er nedvurderet/ignoreret efter gennemgang af neurologisk lægekonsulent, hvorvidt denne har erfaring med kombinationen af ADD+Bipolar er uvist. En speciallægeerklæring, som tidligere dannede grundlag for tilkendelsen af forsikringsdækningen.

Hvad vil du konkret opnå hos selskabet?

Genoptagelse af forsikringsdækning (tab af erhvervsevne) samt udbetaling."

Klagerens tidligere advokat har i brev af 31/1 2022 til selskabet bl.a. anført:

"Ad. min klients helbred:

Min klient oplyser, at han lider af kompleks psykisk sygdom. Min klient er bipolar, hvilket medfører, at min klient er maniodepressiv. Min klient oplyser, at hans energiniveau svinger utrolig meget fra selvmordstanker og svær depression til maniske perioder. Min klient kan den ene dag ikke komme ud af sengen på grund af svær depression. Den næste dag kan han være manisk og have uanede mængder energi - og så meget energi, at kroppen og hovedet reelt overbelastes. Typisk svinger tilstanden mellem depressive og maniske perioder. Det er umuligt på forhånd at forudsige, hvordan tilstanden er, og der kan ske et skifte i tilstanden meget spontant. Min klient oplyser, at hans sygdom gør, at han ikke kan risikovurdere. Det betyder, at han tager alt for store chancer, som øger

risikoen for at komme til skade. Min klient har også svært ved at sætte sig ind i regler samt forstå, hvad han må. Han har også vanskeligt ved at strukturere og planlægge. Alle disse forhold gør det yderst vanskeligt for ham at passe ind på en arbejdsplads, og at tilstanden er alvorlig, bekræftes af min klients indlæggelser på psykiatrisk afdeling.

Som følge af min klients psykiske lidelser, har min klient desværre ikke været i stand til at fastholde

sit arbejde, og han har vist sig at være så alvorligt syg, at kommunen efter udredning og afklaring af min klient har valgt at bevilge ham førtidspension. Oplysning om observationerne har ikke ændret kommunens holdning hertil.

Min klient oplyser, at når han foretager sig noget, er det spontant og lystbetonet, og det sker med en usund intensitet. Han har ikke samtidig overskud til sine børn eller overskud til at klare husholdningen, herunder rengøring, indkøb og madlavning. Han kan ikke opretholde personlig hygiejne og hans mor kommer 1-2 gange om ugen for at hjælpe med rengøring, vasketøj mv.

Ad. Alm. Brands ind ledende undersøgelser:

Det anføres i brevet af 15. december 2021, at det ved en google-søgning kunne konstateres, at min klient var indtrådt i ... bestyrelse.

Min klient oplyser, at når han er manisk, er der ikke grænser for, hvad han tror, han kan overkomme.

Det viste sig da også, at min klient ikke havde overskud til at være medlem af ... bestyrelsen alligevel. Han deltog derfor kun i mødet der fandt sted den dag, han blev valgt. Efterfølgende trådte han ud igen på grund af manglende overskud.

Det anføres også i brevet af 15. december 2021, at min klient sås være aktiv i ... gruppen på Facebook, hvor han blandt andet den 25. juni 2021 søgte efter hjælp til ...

Min klient oplyser, at han under en manisk periode fandt det smart med et ... så han kunne ... så hans børn havde det, efter han gik bort. Han fik dog aldrig gjort mere ved det.

Af brevet af 15. december 2021 fremgår det tillige, at min klient den 18. maj 2020 havde betalt gebyret på 3700 for at opnå autorisation hos [myndighed] som ... Denne ide fik min klient også på et tidspunkt, hvor han følte, han kunne klare alt. Han håbede endvidere på sigt, at han ville kunne komme til at arbejde igen. Dette viste sig imidlertid ikke at holde.

Ad. Alm. Brands observationer:

Min klient oplyser, at han har været manisk under flere af observationerne, hvilket understøttes af, at min klient enkelte dage er observeret været aktiv i et overdrevet antal timer.

Min klient oplyser, at der ikke er nogen struktur eller planlægning i det, han gør, og at det han gør, er rent lystbetonet. Det er det, han er blevet anbefalet af fagpersoner under hans udredning og behandling. Fagpersoner har overfor min klient lagt vægt på, at det er yderst vigtigt, at han gør de ting, han har lyst til for at forsøge at undgå, at han får selvmordstanker.

Min klient oplyser, at hans arbejde har været hans liv. Han har ikke haft nogen omgangskreds udover på arbejdspladsen samt sin familie derhjemme. Min klients ekskone, som han var sammen med i ... år, var den, der sørgede for børnene samt for, at husholdningen fungerede. Hans ekskone er imidlertid flyttet, og han har derfor naturligt søgt mod det eneste stabile sociale, han har haft, som har været hans tidligere arbejdsplads. Min klient har således på gode dage opsøgt sin tidligere arbejdsplads og en gang imellem er det arbejdsgiver, der ringer og spørger til mig og spørger om jeg kommer ud og kigger. Det har været trygt for min klient og har gjort ham glad. Min klient oplyser, at han dog kun har været til begrænset hjælp, og at han nogle gange er blevet anset for mere at forstyrre end at hjælpe. Min klients tidligere arbejdsgiver har dog ønsket at hjælpe min klient ud af huset så han ikke sad hjemme og blev deprimeret.

Vedrørende arbejdet på [sted] oplyser min klient, at han har bortforpagtet sin ... i mange år (siden ...). Han fik imidlertid en ny forpagter efter ... i 2021. Den gamle forpagter ville give mindre i forpagningsafgift og derfor søgte min klient en ny forpagter. Han var dog på grund af sin tilstand rigtig lang tid om at beslutte sig for, hvem der skulle forpagte. Da han endelig fik en aftale, var der kun en uge til at den nye forpagter skulle ... Min klient blev så glad for aftalen, at han ikke kunne sove og spise, hvilket er udtryk for en manisk tilstand. Under denne tilstand tilbød min klient at lave et mindre problem på hans ... Han mente, at han kunne lave det på en time. Forpagteren satte sin [maskine] ud på [sted], som min klient måtte bruge til opgaven. Det var en [maskine] af samme type som dem, de kørte med, da han var elev som ... Dengang måtte han ikke køre med dem, fordi der var fast fører på dem. Derfor var min klient ekstatisk over at få lov at bruge [maskinen]. Derfor begyndte han at køre med den og øve sig i specielle funktioner. Faktisk endte det med, at han helt glemte den opgave, han skulle lave med ... Min klient fandt i stedet sin metaldetektor frem og blev besat af tanken om at finde danefæ. Han målte og mærkede op med spray, hvor metaldetektoren gav udslag. Min klient gravede herefter huller de steder med både [maskinen] og ved håndkraft og endte med at finde en antik mønt. På et tidspunkt kom han i tanke om [arbejdet] og kørte til [butik] for at købe lidt til det. Da han kom tilbage fortsatte han med danefæ, fordi det var så spændende.

Din klient har gættet på, at min klient beskæftigede sig med etablering af ... på [sted]. Det 'måleapparat' der blev observeret, var imidlertid min klients metaldetektor og i stedet var min klient i en manisk periode, som ikke kan omsættes til reelt arbejde. Når min klient er blevet observeret i så lang tid grave huller på sin [sted], er det i virkeligheden en meget syg mand, der er blevet observeret.

Min klient bemærker, at den observerede bilkørsel understøtter, at han har udfordringer. Det fremgår af rapporten, at han kører meget langsomt, at han sidder i bilen, før han går ud, at han blinker ind til højre for at holde pause, fordi han har glemt, hvad han skal, og at han kører hele vejen rundt i rundkørsler, fordi han igen ikke kan huske, hvad han skal.

I forhold til de konkrete observationer oplyser min klient følgende:

...

Ad. modtagelsen af brevet af 15. december 2021:

Min klient oplyser, at modtagelsen af brevet af 15. december 2021 var en meget voldsom oplevelse.

Han fandt brevet i sin postkasse 1. juledag imens, han var alene. Han kunne ikke komme i kontakt

Ankenævnet for Forsikring

4.

99930

med sin psykiater på grund af helligdagene. Brevene udløste en svær depressiv periode med selvmordstanker. Min klient ønsker at rette kritik mod måden og tidspunktet for brevet, hans diagnoser taget i betragtning.

Min klients reaktion på modtagelsen af brevet er også årsagen til, at han først meget sent søgte juridisk bistand. Undertegnede kan bekræfte, at det efterfølgende har været meget vanskeligt for min klient at overskue at komme med sine bemærkninger.

For at være berettiget til udbetalinger fra din klient, skal min klients erhvervsevne være nedsat med minimum 50 % i ethvert erhverv.

Det fremgår af din klients forsikringsbetingelser, at min klient har pligt til at oplyse din klient om enhver bedring af tilstanden af betydning for vurderingen af, om hans generelle erhvervsevne fortsat er nedsat. Det har aldrig slået min klient, at hans maniske perioder ville blive taget som udtryk for, at hans erhvervsevne ikke længere skulle være nedsat, hvorfor han ikke har orienteret herom. Han er da også fortsat af den opfattelse, at det er dokumenteret, at hans erhvervsevne er nedsat med mere end 50 %. At min klient skulle kunne gå ud og varetage et arbejde på halv tid er utopi hans komplekse psykiske sygdom taget i betragtning. Min klient har kompleks psykisk sygdom, og det at han i maniske perioder kan udføre overdrevet aktivitet er ikke udtryk for, at min klient kan passe et reelt arbejde.

Min klient er af den helt klare opfattelse, at han fortsat opfylder betingelserne for udbetaling samt præmiefritagelse fra din klient, men har også forståelse for, at de foretagne observationer kan give en anderledes opfattelse af, hvad min klient reelt kan. Han håber dog, at redegørelsen ovenfor er tilstrækkelig til at få din klient til at forstå, at min klients erhvervsevne reelt fortsat er nedsat med minimum 50 %, og at der ikke er grund til at lade min klients forsikring ophøre eller kræve tilbagebetaling. Min klient vil dog være indforstået med alene at modtage udbetalinger svarende til, at erhvervsevnen er nedsat med 1/2 til 2/3 observationerne taget i betragtning."

Selskabet har den 27/6 2023 til nævnet bl.a. redegjort for sagsforløbet og afgørelsen således:

"Som advokat for Norli Liv og Pension (tidl. Alm. Brand Liv og Pension) (herefter 'selskabet'), skal jeg hermed besvare klagen indgivet af ... (herefter klager') over selskabets afgørelse om ophør af udbetaling og præmiefritagelse under den af klager tegnede forsikring for nedsat erhvervsevne, samt selskabets ophævelse af forsikringen.

Forud for indgivelsen af klage, var der i slutningen af 2021 og i foråret 2022 skriftveksling mellem parterne, hvor der er redegjort for parternes respektive synspunkter.

Selskabets svar til Ankenævnet vil derfor i det væsentligste referere til de synspunkter, der er angivet i selskabets høringsbrev til klager af 15. december 2021 og selskabets endelige afgørelse af 7. juni 2022. Selvom begge breve er fremlagt af klager, fremlægges de tillige som bilag til dette brev.

Klagers forsikring hos selskabet

Klager blev i 2012 omfattet af den tegnede forsikring for tab af erhvervsevne med angivelse af klagers erhverv som ... På tidspunktet for klagers sygemelding i 2017 udgjorde den årlige ydelse kr. 105.793 årligt, jf. bilag A dækningsoversigt og betingelser.

I henhold til betingelserne for den tegnede forsikring, har klager krav på udbetalinger under forsikringen, så længe klagers generelle erhvervsevne er nedsat med 1/3 eller mere som følge af ulykke eller sygdom. Med generel erhvervsevne menes efter betingelserne erhvervsevne i ethvert erhverv under hensyntagen til sikredes baggrund og bopæl, jf. herved forsikringsbetingelsernes pkt. 14.

Af betingelserne fremgår endvidere, at nedsættes erhvervsevnen til mellem 1/2 og 1/3 af den fulde erhvervsevne betales 80% af forsikringsydelsen, mens den fulde forsikringsydelse betales ved nedsættelse af erhvervsevnen med 2/3 eller mere.

Sagens baggrund

Selskabet henviser i det væsentligste til gengivelsen i selskabets brev af 15. december 2021 til klager.

Klager anmeldte således i 2018 til selskabet, at han siden 6. februar 2018 havde været fuldtidssygemeldt. Han havde tidligere i efteråret 2016 og foråret 2017 haft kortere sygemeldinger samt en længerevarende sygemeldingsperiode fra juni til oktober 2017. Årsagen til alle sygemeldingsperioderne var angivet som stress og depressions-symptomer. Der forelå endvidere oplysning om tidligere sygemelding på grund af stress.

Klagers anmeldelse inklusiv lægeerklæring og Personlig Erklæring 1 af 29. maj 2018 vedlægges som bilag B.

På baggrund af anmeldelsen og de på daværende tidspunkt foreliggende oplysninger blev klager bevilget fulde ydelser for sygeperioden fra 6. til 25. oktober 2017 og igen fra 6. februar 2018 og frem under hensyntagen til oplysningen om, at klager på daværende tidspunkt maksimalt kunne arbejde 7 timer om ugen som følge af hans problemer med depression og stressrelaterede symptomer, jf. bilag C, brev af 14. juni 2018.

Klager overgik til jobafklaringsforløb i kommunalt regi pr. 31. januar 2019, idet han ikke længere kunne klare arbejdet som kloakmester men alene kunne arbejde få timer på sin [ejendom], hvorfra han drev udlejningsvirksomhed i sit personligt ejede firma [virksomhed1].

Det blev i de kommunale akter beskrevet, at klager havde svært ved at overskue arbejdsopgaver andet end i få timer af gangen. Endvidere blev det angivet, at klager efter at have opnået job hos en ... 7½ time om ugen som et led i den kommunale afklaring måtte opgive denne beskæftigelse, hvorefter han alene kunne arbejde én time om dagen svarende til 4-5 timer om ugen.

Klagers hjemkommune håbede, at klager ved en ny medicinsk behandling kunne komme op på ca. 10 timer pr. uge, men det blev tillige oplyst, at klager følte, at han alene havde overskud til at være tilstede for sin familie og udføre arbejde på og ved sin ejendom.

Ved samtale med kommunen den 19. oktober 2020 oplyste klager, at han fortsat var sygemeldt, og alene kunne klare de administrative og praktiske gøremål i forbindelse med sit [erhverv], ligesom klager havde måttet opgive virksomheden som ... ved siden af [erhvervet]. Endvidere blev det angivet, at klager havde svært ved at se, hvad han kunne byde ind med på arbejdsmarkedet, og han angav, at en førtidspension ville være det bedste.

Ved samtale med kommunen den 16. december 2020 vurderedes klager fortsat uarbejdsdygtig på grund af sine symptomer som følge af stress og depression, og at han det seneste halve år alene haft en arbejdssevne på max. 4 timer om ugen på hans egen [virksomhed]. Kommunen indstillede derfor til en forlængelse af jobafklaringsforløbet, idet spørgsmålet om førtidspension fortsat var på bordet. Allerede den 7. januar 2021 blev jobafklaringsforløbet dog standset, idet han dog havde ret til et nyt jobafklaringsforløb.

Af notat fra samtale med kommunen den 5. februar 2021 (notat af 9. februar 2021) fremgik, at klager reelt ikke oplevede nogen ændring af sin tilstand, men at han fandt det udmarvende at vente på sin førtidspension.

Der var i løbet af 2021 yderligere opfølgende samtaler i kommunalt regi uden angivelse af nogen bedring, og kommunens Rehabiliteringsteam indstillede under et møde den 14. juli 2021 klager til førtidspension.

I september 2021 indstillede kommunen klager til bistand hverdagen efter servicelovens § 82, men det lykkedes ikke kommunens medarbejder at opnå et møde med klager den 15. september 2021.

Under en efterfølgende opfølgningssamtale den 22. september 2021 med kommunen blev det gentaget, at klager ikke havde yderligere arbejdssevne eller mulighed for at forøge sin arbejdstid, hvorfor kommunen med virkning fra den 1. november 2021 bevilligede klager førtidspension.

Som bilag D vedlægges komplette opdaterede kommunale akter modtaget hos selskabet den 21. september 2021. Indstillingen til førtidspension fremgår af side 34 og frem. Endvidere vedlægges som bilag E aktindsigt fra kommunen modtaget den 1. december 2021. Afgørelsen om førtidspension fremgår af side 15 og frem.

Af sagens lægelige akter fremgik, at klager i 2018 i en periode fra slutningen af august til medio september var indlagt på psykiatrisk hospital, og at han løbende havde været i behandling hos en psykiater. Det fremgik af sagens lægelige akter, at hans psykiske tilstand havde været stabil, men at der ikke gennem årene har været nogen reel bedring af hans tilstand.

Selskabet har løbende indhentet opdaterede kommunale akter samt personlige erklæringer fra klager, hvor han konsekvent angav de samme oplysninger som til kommunen, dvs. at han alene var i stand til at arbejde i meget begrænset omfang (få timer om ugen) som følge af sin sygdom. Som bilag F vedlægges den seneste Personlig Erklæring 2 underskrevet den 5. september 2021, hvor klager oplyste, at han alene kunne arbejde 4 timer per uge pga. depression, bipolar lidelse og ADD.

Selskabet forlængede løbende udbetalinger under forsikringen, idet klagers erhvervsevne løbende blev anset for at være nedsat i dækningsberettigende grad. Selskabets sidste forlængelse af klagers udbetalinger af 10. september 2021 fremlægges som bilag G.

Selskabets undersøgelser

Under en opfølgning på sagen foretog selskabet en almindelig standardsøgning på Google og Facebook, hvor det kunne konstateres, at klager var indtrådt ... bestyrelse som nyvalgt med virkning pr. 1. august 2020, hvilket selskabet fandt bemærkelsesværdigt, når henses til det af klager meget begrænsede overskud i forhold til at udføre arbejde mv. Det kunne endvidere konstateres, at klager syntes aktiv med opslag i ... gruppen på Facebook, hvor han blandt andet den 25. juni 2021 søgte efter hjælp til at ... og i et opslag den 27. juli 2021 spurgte klager ind til prisen på ...

Herefter kunne selskabet konstatere, at klager den 18. maj 2020 havde betalt gebyret på kr. 3.700 for at opnå autorisation hos [myndighed] som ... Autorisationen var udstedt til klagers personligt ejede firma [virksomhed1], som ifølge CVR var stiftet i ... med branchekoden ...

Resultatet af selskabets OSINT-undersøgelser er fremlagt af klager.

Selskabets observationer

Under hensyntagen til særligt oplysningerne om, at klager havde erhvervet sin autorisation som ... og aktivt søgte tekniske hjælpemidler til at kunne udføre erhvervet som ... mens han havde været sygemeldt, besluttede selskabet sig for at gennemføre observationer af klager, der blev gennemført af 3 omgange i løbet af efteråret 2021. Selskabet henviser i det hele til observationsrapporterne, bilag H-J.

Det er noteret, at rapporterene tillige er fremlagt af klager, men med kommentarer, hvoraf bl.a. fremgår, at klager angiver arbejdstiden i den sidste observationsperiode (fra 8. november 2021) til 17 timer i modsætning til de 20 timer, som selskabet observerede, jf. nærmere nedenfor.

I den første periode over tre dage fra den 6. til 8. september 2021, blev klager indledningsvist den 6. september 2021 set, da han i en varebil med en påspændt trailer, hvor der stod en [maskine], kørte til en større virksomhed ved [by] med ankomst kl. 8.20. Han blev set under arbejde med [maskinen] langs bygningen tillige med arbejde med håndskovl og kost med læsning af grene og rødder, indtil kl. ca. 16.38, hvor han kørte fra stedet med traileren, der var fyldt med rødder, træ og affald. Observationen sluttede kl. 16.53, da observatørerne mistede kontakten med klagers bil.

Tirsdag den 7. september 2021 kørte klager fra sin bopæl allerede kl. 6.12 om morgenen i varebilen med traileren påspændt. Han hentede 4 dunke på en nærliggende [sted], hvorefter observatørerne mistede kontakten med klager ved [by], og han blev først set igen kl. 13.11, da han kørte gennem [by] med traileren påspændt bilen. Han kørte retur til den nærliggende [sted], som han forlod igen kl. 13.25, hvor det kunne konstateres, at traileren var fyldt med grus.

Observatørerne mistede herefter kontakten til klagers bil, men kl. 13.46 blev bilen set parkeret uden for [by], hvor klager blev set i gang arbejde på en [sted] sammen med en anden person i en [maskine]. Ved forbikørsel kl. 14.35 kunne det konstateres, at klager nu var alene på stedet og arbejdede i [maskinen] indtil kl. 16.07, hvor klager kørte retur til sin bopæl kl. 16.11.

Onsdag den 8. september 2021 kørte klager hjemmefra kl. 6.58 til en nærliggende adresse, som han forlod kl. 7.28 og kørte i retning mod hjemmet. Klager blev først set kl. 11.55, da han kørte en stor traktor fra sin [ejendom], hvorefter han med traktoren gik i gang med at beskære træer/buske langs veje i nærheden af [ejendommen]. Han kom retur kl. 12.25 og hentede en [maskine], som han (med grabben) anvendte til at samle grene op. Han fortsatte arbejdet med [maskinen] indtil ca. kl. 15.37, hvor han tæt på sin [bopæl] mødtes med en anden person, som i mellemtiden havde ført/arbejdet med den ... traktor.

Klager fortsatte arbejdet i kort tid yderligere, hvorefter han kl. 16.06 kørte fra sin ejendom i varebilen. Han var væk ca. 1 time, hvorefter han kl. 17.05 igen blev set under arbejde i [maskine] med opsamling af grene indtil kl. 17.29, hvor han parkerede [maskinen] på [ejendommen], hvorefter observationen afsluttedes.

I løbet af de 3 dage, hvor klager blev observeret, jf. rapporten bilag H, er han set i 17½ time, hvor han udførte arbejde som ... I tillæg til de 17½ time kommer de perioder, hvor klager ikke blev set tirsdag den 7. september 2021, men kørte afsted i varebilen med efterspændt trailer med grus.

For at sikre, at der ikke alene var tale om et øjebliksbillede foretog selskabet supplerende observationer i perioden den 20. til 24. september 2021.

Den 20. september 2021 blev klager set, da han startede arbejde kl. 06.42 på en [sted] ved sin bopæl, muligvis med etablering af ... I arbejdet indgik såvel arbejde med [maskine] og manuelt arbejde. Arbejdet fortsatte indtil ca. kl. 20.10, dvs. 13½ time.

Arbejdet fortsatte den 21. september 2021, hvor det blev observeret, at klager arbejdede ca. 9 timer (fra ca. kl. 7.15 om morgenen til kl. 16.15 om eftermiddagen) i det væsentligste på/ved [sted], men også i forbindelse med køreture for at hente materialer. Observationen sluttede kl. 17.

Den 22. september 2021 blev klager set, mens han arbejdede på [sted] ved bopælen fra før kl. 7 om morgenen og indtil ca. kl. 16. Midt på dagen (kl. 12.36) kørte klager fra bopælen og til ... Kommune, hvor han var til møde fra ca. kl. 13 til kl. 13.30. Klager havde øjensynligt før kørslen til mødet skiftet fra arbejdstøj til cowboybukser og skjorte. Da klager kom retur ca. kl. 14 genoptog klager arbejdet med [maskinen].

Dette gentog sig den 23. september 2021, hvor klager arbejdede fra ca. kl. 7 om morgenen (særligt arbejde med [maskinen]) frem til ca. kl. 16. Mønsteret gentog sig fredag den 24. september 2021, hvor klager blev set, mens han arbejdede på [sted] fra lidt efter kl. 8 om morgenen og indtil lidt før kl. 16.

Den samlede arbejdsomængde i løbet af ugen blev af observatørerne vurderet til at udgøre mindst 47 timer, jf. den samlede observationsrapport for perioden, bilag I.

Uanset klagers omfattende arbejdsindsats under observationerne fra 20. til 24. september 2021 ønskedes af selskabet – som på daværende tidspunkt ikke var bekendt med, at klager var blevet tilkendt førtidspension per 1. november 2021 - var det væsentligt for selskabet at sikre dokumentation for, at klagers arbejde ikke blot var udtryk for, at klager i kortvarige perioder havde oplevet en bedring af sin tilstand, som muliggjorde (langt mere) arbejde, end det som klager hidtil havde

oplyst til selskabet og kommune. Derfor besluttede selskabet sig for at gennemføre en afsluttende observation i perioden fra den 8. til den 12. november 2021.

Klager blev ikke set den 8. november 2021 i perioden fra kl. 6 til kl. 17, og den 9. november 2021 blev klager ikke set under udførelse af arbejde, men han blev dog observeret under et ærinde, mens han var iført en blå jakke med logoet fra et ... firma.

Den 10. november 2016 forlod klager bopælen ca. kl. 7.30 og kørte til ... ved [by] med ankomst lidt før kl. 8. Ved [sted] var der øjensynligt et større ... arbejde i gang og en del forskellige håndværkere var til stede. Klager blev her set, mens han sammen med andre personer udførte ... arbejde kontinuerligt indtil ca. kl. 16.

Den 11. november 2021 kørte klager ligeledes til [sted] med ankomst før kl. 8. Her udførte han arbejde indtil han kørte hjem til sin bopæl ca. kl. 11.48. Dette gentog sig fredag den 12. november 2021, hvor klager kørte til [sted] med ankomst kl. 7.30. Her bistod han med udførelse af ... arbejde (relativt tungt manuelt arbejde) frem til kl. 13.22, hvor han kørte retur til bopælen, og observationen stoppede kl. 14.

Klager blev således i løbet af ugen set under arbejde ved ... i samlet ca. 20 timer over 3 dage, og der henvises til observationsrapporten for perioden, bilag J.

Parternes korrespondance

Ved brev af 15. december 2021, bilag K, redegjorde selskabets advokat for sagen og herunder de af selskabet foretagne observationer sat i forhold til klagers oplysninger til selskabet og kommunen.

Der blev herved lagt vægt på, at klager i sin Personlig Erklæring 2 til selskabet af 5. september 2021 havde gentaget, at han havde en meget begrænset arbejdsevne uanset, at han dagen efter – den 6. september 2021 – blev set, mens han arbejdede en fuld arbejdsdag i ...

Det blev angivet, at selskabet kunne konstatere, at klager på alle dage (bortset fra to) i perioden, hvor der blev foretaget observationer i 3 uger fra september til november 2021 var blevet set, mens han udførte ... arbejde samt arbejde (ved [sted]), som måtte anses som ... arbejde. De fleste dage blev klager set, mens han arbejdede på fuld tid eller mere og ofte i samarbejde med andre personer.

Det kunne i den forbindelse konstateres, at der syntes at være tale om et helt fast mønster, hvor klager udførte arbejde med større maskiner ... både på [steder] tæt ved sin bopæl (formodentlig med etablering af ...), men også arbejde hos 3. mand (i bl.a. [by] og [by]).

Selskabet angav, at klager ikke kunne have været uvidende om, at oplysningerne om udførelse af arbejdet var af afgørende betydning for både kommunens og selskabets vurdering af hans arbejdsevne/erhvervsevne, og selskabet lagde i den forbindelse vægt på, at klager var set under arbejde ved [sted] i [by] 3 dage i træk ca. 1 uge efter, at klager fik tilkendt førtidspension med virkning fra 1. november 2021.

Selskabet varslede i brevet ophør af klagers udbetalinger under forsikringen, ligesom det blev angivet, at selskabet fandt, at klager havde handlet så illoyalt, at selskabet påtænkte at ophæve hans forsikring.

Ved brev af 31. januar 2022, bilag L, angav klagers daværende advokat, at sagsøger bestred store dele af konklusionerne i selskabets brev af 15. december 2021. Det blev oplyst, at klager havde perioder, hvor han var manisk og havde et meget højt energiniveau, hvorved han kunne udføre arbejde i disse perioder, men at dette skete uden struktur og med en meget høj intensitet, som ikke var gavnlige for ham. Det blev tillige angivet, at klagers køb af et ... og betaling for autorisation som ... skete i sådanne maniske perioder.

Det blev i den forbindelse bestridt, at klager (generelt) kunne arbejde i et omfang som observeret, at observationerne var foretaget i klagers 'maniske perioder', at observationerne af klager under udførelse af arbejde på [sted] ved klagers bopæl var i forbindelse med bistand til [arbejde] i samarbejde med en ..., at han i virkeligheden brugte en metaldetektor store dele af tiden på [sted], og at mønsteret under hans bilkørsel understøttede, at klager var syg.

Der blev herefter kommenteret på de enkelte observationsdage, og der henvises til side 3-7 i advokatens brev.

Særligt for så vidt angår observationerne ved [sted] efter tilkendelsen af førtidspension i november 2021 angav klager, at han ikke arbejdede, men at han besøgte sin ven, som bor i [by], hvorfor det var lettere at besøge venen, mens denne havde en opgave ved [sted]. Dette var tilfældet alle tre dage.

Ved brev af 8. februar 2022, bilag M, meddelte selskabets advokat, at selskabet i første omgang ville indhente en opfølgende aktindsigt fra den psykiatriske speciallæge, hvor klager havde været i behandling, samt fra ... Kommune for så vidt angår notater i sagen fra 2. december 2021 og frem. Endvidere ville kommentarerne i klagers advokats brev blive forelagt for de personer, der har deltaget i observationerne.

Klagers advokat fremsendte kort efter en udtalelse af 9. februar 2022 fra ... bilag N.

Endvidere modtog selskabet efter adskillige rykkere journal fra klagers psykiater den 7. april 2022, bilag O, der efterfølgende blev forelagt for selskabets lægekonsulent, som ikke blev orienteret om selskabets observationer, således at lægekonsulenten alene skulle forholde sig til journalen.

Lægekonsulenten angav i den forbindelse, at der i 2021 var sket en forbedring af klagers tilstand i forhold til 2020, at tilstanden syntes uændret i 2022 (på basis af journalnotaterne fra januar 2022 til primo april 2022). Det blev noteret, at klager ved konsultation den 18. august 2021 ikke havde haft depressive symptomer i 3 uger, og at klager syntes at have depressive perioder hver 2. måned, men kun ½ til 1/1 dag ad gangen. Lægekonsulentens vurdering vedlægges som bilag P.

Ved brev af 7. juni 2022, bilag Q, traf selskabet herefter endelig beslutning om ophør af klagers ret til udbetalinger samt ophævelsen af klagers forsikring. Brevet er fremlagt af klager som bilag, og der henvises i det hele til brevet indhold, idet følgende dog skal fremhæves fra brevet:

Selskabet bemærkede indledningsvis, at selskabet naturligvis var bekendt med klagers psykiske konstitution, herunder, at han er diagnosticeret med en bipolar lidelse og havde været i behandling for depression af flere omgange. Det blev tillige angivet, at det også var kendt, at personer med bipolare lidelser kan svinge i energiniveau og have maniske episoder samt depressive episoder, men at mange med diagnosticeret bipolar lidelse også formåede at opretholde fuld tilknytning til arbejdsmarkedet den bipolare lidelse til trods.

Herefter refererede selskabet til lægekonsulentens vurdering in extenso, jf. ovenfor og brevets side 2, hvorfor selskabet ikke fandt, at journalen fra psykiateren beskrev en ændring eller forværing af klagers tilstand.

Selskabet bemærkede så til klagers kommentarer til observationerne, at det fandtes bemærkelsesværdigt, at observationerne, som var udført over en periode på lidt mere end to måneder på tilfældigt udvalgte dage, på alle dage bortset fra to havde set klager under udførelse af ...arbejde eller hvad der må ligestilles hermed samt ...arbejde eller hvad der må ligestilles hermed på fuld tid eller mere.

Dette kunne ikke anses som et tilfælde, der kunne forklares med, at klager på dagene havde maniske perioder, og selskabet hæftede sig ved, at der ikke var oplyst herom til kommunen eller selskabet. Det var således selskabets overordnede vurdering, at klager uanset sine psykiske lidelser havde været i stand til at udføre manuelt arbejde (såvel som ...) eller udførelse af ...arbejde i vidt omfang.

Selskabet kommenterede herefter på klagers kommentarer til observationsrapporterne, hvilke kommentarer havde været forelagt observatørerne. Der henvises i det hele til brevets side 3-5. Særligt klagers kommentarer vedrørende anvendelse af en metaldetektor under observationerne gav selskabet anledning til at bemærke, at dette ikke kunne udelukkes, men at observatørerne var af den klare opfattelse, at det apparat, som klager blev set med under observationerne var en såkaldt kabelsøger/radiosonde til at søge efter kabler/dræn i jorden.

Observatørerne fastholdt endvidere, at klager under observationen den 22. september 2021 havde skiftet tøj, før han deltog i mødet ved kommunen ca. kl. 13 uanset klagers benægtelse heraf. Ligeledes blev det af observatørerne fastholdt, at klager havde arbejdet under sine besøg på [sted] den 10. til 12. november 2022, idet han bl.a. var iført arbejdstøj og arbejdshandsker. Dette uanset, at observatørerne på grund af stedets indretning ikke kunne se, hvad klager foretog sig hele dagen.

Sammenfattende blev det i brevet af 7. juni 2022 angivet, at selskabet traf endelig beslutning om at opretholde bortfald af retten til udbetalinger samt ophævelsen af klagers forsikring 1. januar 2022 som følge af den af klager konstaterede udviste illoyalitet i forbindelse med afgivelse af oplysninger til selskabet og kommunen, som stod i et helt åbenlyst misforhold til klagers funktionsniveau, som det efterfølgende var konstateret og observeret af selskabet.

Selskabet har herefter ikke hørt yderligere til sagen, før klager indbragte sagen for Ankenævnet i juni 2023.

Selskabets stillingtagen

I forbindelse med klagen til Ankenævnet for Forsikring har sagen været revurderet af selskabet, der imidlertid fastholder beslutningen om ophør af kravet på forsikringsdækning med virkning fra den 1. januar 2022, og at selskabet har været berettiget til at ophæve forsikringen med virkning fra samme dato.

Det bemærkes herved, at der ikke i klagen ses at være nye oplysninger, som ikke allerede er indgået i selskabets endelige stillingtagen til sagen ved brev af 7. juni 2022, jf. ovenfor.

Selskabet har ved beslutningen lagt vægt på, at selvom det anerkendes, at klager er diagnosticeret med bipolar lidelse, og at klager har haft depressive episoder, så er det – uanset tilkendelsen af førtidspension – ikke af klager sandsynliggjort, at hans erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad.

Selskabet har – som tidligere – lagt vægt på, at klager under de foretagne observationer er set udføre arbejde på nogle dage i mere end på fuld tid, og at det efter selskabets opfattelse ikke af klager er sandsynliggjort, at dette skulle kunne henføres til klagers maniske perioder.

Dette særligt ikke under hensyntagen til, at klager ifølge sine egne angivelser til kommunen og i forbindelse med selskabets opfølgninger gennem årene – senest i september 2021, som var samtidig med selskabets opstart af observationer – har fastholdt, at han havde et meget ringe funktionsniveau og alene kunne arbejde få timer om ugen på sin [ejendom].

Klagers hjemkommune har da også lagt dette til grund, herunder i forbindelse med opfølgningsmødet på kommunen den 22. september 2021, som lå til grund for tilkendelsen af pension. Som angivet ovenfor afholdtes dette møde midt i 2. observationsperiode, hvor klager blev set arbejdende hver dag, herunder i øvrigt både før og efter mødet hos kommunen.

Selskabet har tillige lagt vægt på, at der ikke i journalen fra klagers psykiater er belæg for en forværring af klagers tilstand siden 2020, idet han tværtimod beskrives som både stabiliseret og velmediceret uanset enkeltepisoder med depression.

Det er noteret, at klager er 'utilfreds' med selskabets håndtering af den indhentede journal fra klagers psykiater. Hertil bemærkes, at hverken klager eller klagers advokat i 2022 havde bemærkninger til selskabets fremgangsmåde, hvorefter opdateret journal fra psykiateren indhentes, før selskabets endelige vurdering.

For det andet bemærkes det, at selskabets neurologiske lægekonsulent har stor erfaring i læsning også af psykiateres journalnotater, og at faktum er, at der ikke er beskrevet nogen ændring eller forværring af klagers tilstande i perioden fra 2020 og frem. Allerede af denne årsag fandt selskabet ikke (og finder selskabet ikke) grundlag for at forelægge sagen for psykiatrisk lægekonsulent, idet kernen for bedømmelsen af sagen er, om der er overensstemmelse mellem klagers oplysninger til selskabet (og kommunen) gennem en årrække, og så den funktions- og arbejdssevne, som er konstateret under observationerne. Dette er ikke tilfældet.

Det er derfor samlet selskabets opfattelse, at klagers funktionsniveau er væsentligt bedre end oplyst til selskabet, hvilket klager – til dels – også selv synes at have erkendt over for selskabet. Klagers angivelse af, at observationerne i det væsentligste er sket under maniske perioder eller at observationerne ikke er retvisende i forhold til hans aktiviteter kan efter selskabets opfattelse ik-

ke lægges til grund, idet de observerede aktiviteter (og særligt det tidsmæssige omfang heraf) slet ikke burde kunne lade sig gøre med de af klager til kommunen og til selskabet oplyste betydelige funktionsbegrænsninger.

Sammenfattende fastholder selskabet derfor, at klagers erhvervsevne ikke er nedsat med minimum 50 %, og under hensyntagen til de foreliggende observationer, må klager i overensstemmelse med Ankenævnets praksis anses for at have bragt sig i en 'bevismæssig svær situation', idet de af selskabet faktisk konstaterede forhold, står i åbenlys modsætning til klagers egne oplysninger.

Der kan i den forbindelse henvises til en omfattende praksis fra Ankenævnet, herunder de nyere kendelser AK 92.386, AK 93.245, AK 93.591, AK 93.652, AK 93.690, AK 94.121, AK 95.002, 95.512, 95.675 og AK 96.249, AK 97.507, AK 96.388, AK 97.918 og AK 97.979. Herudover henvises der til dommene gengivet i FED 2009.6 V samt FED 2011.230 Ø (den såkaldte SEB-dom) samt Østre Landsrets domme af 8. og 15. februar 2023.

Selskabet fastholder endvidere, at klager må anses for bevidst at have afgivet forkerte eller misvisende oplysninger til selskabet med henblik på at opnå fortsat forsikringsudbetaling, i hvilken forbindelse der bl.a. kan henvises til klagers seneste Personlig Erklæring 2 af 5. september 2021.

Det er selskabets opfattelse, at klager har udvist illoyalitet, idet der består et helt åbenlyst misforhold mellem besvarelserne og det efterfølgende observerede funktionsniveau, hvorved klager efter selskabets vurdering har udvist illoyalitet i en sådan grad, at selskabet vurderer, at betingelserne for ophævelse af forsikringen er opfyldt, hvorfor forsikringsdækningen er ophævet pr. 1. januar 2022.

Det bemærkes i den forbindelse, at Ankenævnet ved tidligere kendelser har tiltrådt, at der i særlige tilfælde kan ske ophævelse af en forsikringstagers forsikring, som dækker erhvervsevnetab, såfremt forsikringstageren har handlet illoyalt og har tilsidesat sine kontraktretlige forpligtelser, jf. bl.a. kendelserne AK 98.212, 97.926, 96.558, 96.497, AK 94.121 og AK 92.901."

Klageren anmodede herefter om, at sagen blev sat i bero, da han ikke havde overskud til at fremkomme med yderligere bemærkninger. Klageren har herefter den 16/1 2025 anført:

"Udtalelsen er baseret på det meget omfattende materiale i sagen herunder observationsrapporter fra forsikringsselskabet Alm. Brand og dokumenter fra [selskabets advokat] på vegne af Alm. Brand herunder ikke mindst henvendelse af 7. juni 2022 (ref: sagsnr. ...) der opsummerer sagen og afgørelsen set fra forsikringsselskabets side.

Sammenfattende bestrides det i disse dokumenter, at jeg i forbindelse med min sygdom har haft væsentlig nedsat arbejdsevne svarende til et omfang på ganske få timer om ugen. Dette baseres på en række anonyme fjernobservationer, som selskabet har fået foretaget. Der er tale om observationer på distance uden reel mulighed for at vurdere indholdet i, formålet med eller kvaliteten af de aktiviteter, der er observeret. Fjernobservationerne er dels udført på distance i nærheden af min bopæl, dels på distance i forbindelse med mine ophold og besøg på en række steder i det nærområde, hvor jeg bor. Observatørerne har ikke været i nærheden af mig eller været i kontakt med mig eller haft mulighed for konkret at vurdere indholdet eller omfanget af eller formålet med de aktiviteter, jeg har udført.

En observationsserie omhandler [arbejde] på et [sted], der hører til min [ejendom]. Den aktivitet med maskiner blev udført af mig på et tidspunkt i mit sygdomsforløb (et forløb hvis indhold og potentielle negative betydning for mine aktiviteter Alm. Brand i det ovenfor nævnte dokument anerkender) hvor det professionelle råd jeg fik fra mine behandlere var, at gøre ting, som gjorde mig glad og i godt humør. Jeg bliver glad og i godt humør af at bruge maskiner, og hovedformålet med aktiviteten på [sted] nær min ejendom var at gøre ting, der kunne stoppe mit tankemylder og mine selvmordstanker. Jeg fulgte således et professionelt råd fra mine behandlere. I øvrigt blev der sådan set ikke etableret et dræn, da jeg ikke rigtigt var i stand til at gøre det.

Andre observationer handler om mit ophold på steder i mit nærområde, hvor fjernobservatøren vurderer, at jeg har arbejdet i længere sammenhængende perioder. Da fjernobservatøren ikke har været inde på disse steder og/eller i kontakt hverken med mig eller andre på stedet, har fjernobservatøren ingen faktisk viden om, hvad der er foregået. Det, at jeg har opholdt mig et bestemt sted i en bestemt periode, er ikke på nogen måde et bevis for, at jeg har udført arbejde endsige effektivt arbejde det pågældende sted over en længere periode. I sagsdokumenterne findes en udtalelse fra ejeren af ... der anfører, at jeg netop i den pågældende periode ikke var i stand til at udføre en opgave effektivt, men der i mod på grund af min sygdom havde en meget ineffektiv og ustruktureret tilgang til opgaveløsningen. Der er med andre ord ikke belæg for, at fordi jeg fysisk har været på et bestemt sted i en længere periode, så også effektivt har udført opgaver der. Derfor er der heller ingen modsætningen mellem at have opholdt mig et bestemt sted i en vis tidsperiode, og så det forhold, at jeg i den pågældende periode selv vurderede, at jeg kun var i stand til at løse opgaver effektivt i meget korte perioder.

Sagen er nemlig den, at jeg opholdt mig de pågældende steder for at gøre ting, som kunne få mine tanker væk fra de negative ting, der ellers fyldte meget i mit hoved pga. min sygdom. Jeg ved ikke, hvad andre ville gøre i en tilsvarende situation – gå en tur i skoven, gå i haven eller dyrke sport måske. For mig var det det, som gjorde mig glad og i godt humør, som mine behandlere havde rådgivet mig til, og som kunne stoppe de negative tanker at tumle med maskiner og manuelle ting også selv om det ikke på nogen måde var effektivt jf. også udtalelsen fra ejeren af ... der i modsætning til forsikringsselskabets fjernobservatør, rent faktisk har set, hvad jeg har lavet.

Der er i øvrigt ikke kun forskel mellem iagttagelsen fra ejeren af ... og fjernobservatøren, der er også en bemærkelsesværdig forskel mellem observationer og konklusioner mellem de fjernobservationer som Alm. Brand har fået gennemført og de observationer som er gennemført af ... kommune i forbindelse med behandlingen af min ansøgning om tildeling af førtidspension.

Mens fjernobservatørerne fra førersædet i deres biler kan træffe bemærkelsesværdigt klare konklusioner om mine evner til at arbejde, så træffer observatørerne fra ... kommune, der rent faktisk har været i kontakt med mig, som har iagttaget mine evner til at klare min dagligdag herunder min dagligdag med mine børn, og min evne til at organisere dagliglivet på min gård – helt andre konklusioner. Observatørerne fra ... kommune, der har været tæt på mig, tæt på min situation med min sygdom og tæt på min hverdag konkluderer på linje med de oplysninger, jeg har givet til Alm. Brand, at jeg er stærkt udfordret, når det gælder organiseringen af mit hverdagsliv herunder mit liv med mine børn samt den praktiske organisering af ting og sager på min gård.

Det er derfor helt tydeligt, at fjernobservationerne fra Alm. Brand ikke er retvisende for den situation jeg pga. min sygdom var i på det tidspunkt, hvor observationerne fandt sted. Observationer-

ne er foretaget på distance uden konkret viden eller bevis for, hvad jeg rent faktisk har foretaget mig under observationsperioden, mens observationer tæt på foretaget af en af dem (ejer af ...), der var tæt på, og af ... kommune når frem til en konklusion, der er helt modsat fjernobservationsrernes. Fx skriver i bilag E en fysioterapeut fra [konsulentvirksomhed], der har set mig i aktivitet på min gård '... ses med generel nedsat evne til at prioritere basale aktiviteter og gøremål i hjemmet og i arbejdsmæssige forhold...'

Der er med andre ord i materialet fra Alm. Brand ikke noget bevis for, at jeg har indgivet forkerte oplysninger. Tværtimod har jeg indgivet oplysninger, der er helt i tråd med de konklusioner, som er draget af ... kommune i forbindelse med udredningen til vurdering af tildelingen af en førtidspension. En pension, der rent faktisk er blevet tildelt pga. konkrete observationer hos mig om min evne til at organisere mit hverdagsliv.

Jeg har gjort de ting, og været de steder, som indgår i fjernobservationsrapporterne for netop af følge de professionelle råd, som jeg har fået om at gøre ting, jeg er glad for, og som kan stoppe det mylder af negative tanker, der ellers opstod i mit hoved pga. min sygdom. Aktiviteterne har været terapeutiske, og er helt i overensstemmelse med de professionelle råd, der er givet jf. fx bilag o. psykiaters notat fra 20.1.22, hvor der efter en kort beskrivelse af aktiviteter, som dem, der danner grundlag for fjernobservationerne står 'jeg er enig i, at han skal deltage eksempelvis i ovennævnte aktiviteter for at få indhold i sin tilværelse'.

Det hele summeres meget godt op i notat fra psykiater af 9.3.22 'Det virker tydeligt, at forsikrings-selskabet har mistolket pt.s arbejdsevne via de observationer, de har gjort''

Det fremgår af specifik helbredsattest af 10/6 2020:

"A. Sygehistorie og igangværende behandling

[Klagerens] sygehistorie:

Blev i august 2018 set af psykiater ... pga. mistanke om opmærksomhedsforstyrrelse. Blev sat i behandling med methylphenidat 10 mg, hvorefter han udviklede en manisk episode der endte i tvangsindlæggelse på psykiatrisk afdeling. Efterfølgende behandlet for bipolær lidelse med lithium og sertralin. Methylphenidat blev seponeret. Senere opstartet Atomoxetin mod opmærksomhedsforstyrrelsen.

I starten af 2020 fik han pga. infektion en penicillin behandling, og da han skulle tage dette 3 gange dagligt og samtidig tage sin anden medicin, var han bange for at det ikke gik sammen. Derfor stoppede han med sin psykiatriske medicin, og fik tilbagefald af mani. Er derefter set talrige gange af psykiater som har startet ham op igen på lithium men seponeret sertralin. Sidste epikrise har vi fra 12.9.19 fra psykiater ... - denne vedlægges efter samtykke fra patienten - ligesom de resterende epikriser vedlægges.

Vi har ikke epikriser fra 2020 - kun pt.s ord for at han stadig går hos psykiater.

Igangværende psykiatrisk behandling:

Lithium 300 mg 3 tabletter aften

Atomoxetin 100 mg 1 x dgl

[Klageren] har meget tankemylder, og det forværres ved overbelastning. Derfor har han kun arbejdet 5-7 timer ugentligt på sin [ejendom]. Hvis han overskrider dette, føler han klar forværring dagen efter og har svært ved at være sammen med sin familie pga. øget tankemylder. Derudover cykler han ca. 1 time dagligt og går ture. Han vil gerne øge arbejdsmængden, og gerne vende tilbage på arbejdsmarkedet igen, men vil ikke forcere dette. Han angiver at psykiateren har fortalt ham at han skal gå langsomt fremad. Han fortæller ligeledes at psykiateren ikke ved hvordan prognosen er og hvornår han kan forcere arbejdsmængden.

...

C: Objektiv undersøgelse, diagnoser og prognose

[Klageren] fremtræder lettere kognitivt og emotionelt læderet. Har svært ved helt at gøre rede for sit forløb. Han har dog god øjenkontakt under samtalen, og virker ikke depressiv. Smiler ind imellem.

Han fremtræder ikke suicidaltruget.

Diagnose: ADHD, Maniodepressiv lidelse med overvejende maniske episoder.

Prognose: Langsomt fremskridt. Ud fra patientens udsagn (hvad psykiateren har fortalt ham) forventes der langsom bedring i sygdommen og bedring af symptomer og arbejdsevne.

Diagnosen er forventeligt livsvarig, og der kan forventes svingninger i den psykiske tilstand i årene der kommer."

Det fremgår af lægeattest til rehabiliteringsteam af 20/11 2020:

"2.2 Relevante helbredsforhold

...

Pt. oplyser at han arbejder 4 timer om ugen primært akutte opgaver og problemløsning for ... Han oplever, at ved øget arbejde melder depressive symptomer og selvmordstanker sig hurtigt. Deraf bliver overskuddet til børnene også mindre. Han forsøger at strukturere arbejde så ikke akutte ting afventer. Der er usikker økonomi og med revisor er der ved at blive lavet løsninger."

Det fremgår af personlig erklæring af 5/9 2021:

"1. Er du fuldstændig uarbejdsdygtig? Nej

2. Er du delvist uarbejdsdygtig? Ja, kan egentlig arbejde 4 timer.

...

4. Hvordan er din tilstand siden den sidst afgivne erklæring? Uændret"

Det fremgår af klagerens journal fra psykiater:

"22-03-2021

Pt. angiver, han har det godt. Arbejder effektivt ca. 4 timer pr. uge. Hvis han har det godt, kan han arbejde to timer i træk, ellers arbejder han kun ½-1/4 time ad gangen. Hvis han overskrider niveauet, får han affektive svingninger og kognitive forstyrrelser. Angiver han har været depressiv i 2021, men at han også tager hensyn til, og kender sine begrænsninger.

...

9/6 2021

... årig mand, i behandling for bipolar affektiv lidelse, type 1.

Er i beh. med tbl Litarex 5 tbl. dgl. og på denne dosis er pt. velbehandlet. Opfylder endvidere kriterierne for Opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet og er i beh. med tbl. Strattera 100 mg dgl. for denne lidelse.

Vurderes også velbehandlet for denne lidelse og har fået mere overskud og fokuserings- og koncentrationsevne i dagligdagen. Er også mere vedholdende i de aktiviteter han foretager sig. Har været igennem talrige psykoterapeutiske forsøg som supplement til den medikamentelle beh. Arbejdsevnen er dog stadig meget lav. Aktuelt effektivt ca. 4 t. pr. uge. Hvis han overskrider dette niveau får han affektive svingninger og kognitive forstyrrelser. Det er lang tid siden pt. har haft depressive svingninger. Sep. Af lithium beh. har bevirket tilbagefald i mani. Den medikamentelle beh. skal muligvis stadig reguleres henad vejen og pt har brug for støttende samtaler omkring sin situation, hvorfor der anmodes henvisning til fortsat behandling.

...

19/8 2021

Angiver at han de sidste 3 uger ikke har haft depressive symptomer og har mere overskud til sine børn. Har gået hos hypnotisør som han føler har givet ham nogle gode værktøjer til at tænke anderledes. Har således heller ikke selvmordstanker mere. Hvis de kommer tilbage ved pt. hvor han skal henvende sig på psykiatrisk skadestue."

Det fremgår af rehabiliteringsteamets indstilling af 14/7 2021:

"Indstilling: Førtidspension

...

[Klageren] har gennem hele sit sygeforløb forsøgt at arbejde nogle timer dagligt på sin [ejendom]. [Klageren] øgede gradvist arbejdstimerne på [ejendommen] i første halvdel af 2019 fra ca. 5 timer til 7 timer pr. uge og bevarede overblik og overskud. ... Han var i en periode i foråret 2019 hjulpet en kammerat med ... arbejde. Det var forventet i maj 2019, at han kunne øge fremmødet der til mere end 19 timer pr. uge. Det var kort overvejet, om der kunne aftales et praktikforløb hos [vennen]. Det blev ikke aktuelt, da [klageren] måtte stoppe grundet manglende overskud kort efter. Han var ikke i stand til både at være ude at arbejde og passe opgaverne på [ejendommen] samtidig. I alt nåede han op på 7-8 timer pr. uge. [Klageren] begynder i august/september 2019 at få effekt af justering af medicinen efter skift til anden psykiater. Fortsat med overskud og tiltagende energi og giver udtryk for at det går positivt fremad, dog har han været lidt udfordret på sin nattesøvn.

I en stor del af tiden siden november 2019 opleves [klageren] igen at få mindre overskud og miste overblikket. Hans arbejdsindsats på [ejendommen] reduceres fra 7-8 timer om ugen til igen 4-5 timer pr. uge.

[Klageren] har i Corona-perioden været meget svingende humørmæssigt og lagt sin energi på opgaver på [ejendommen]. Han har det seneste år dog ikke magtet mere en ca. 1 time dagligt. Pt. ca. 4 timer pr. uge.

...

Helbredsmæssige forhold:

[Klageren] lider af ADD og bipolar lidelse med overvægt af maniske episoder. [Klageren] plages først og fremmest af tankemylder og søvnproblemer. [Klageren] har vanskeligt ved at klare de hjemlige gøremål og kan ikke magte mere end en times arbejde om dagen på sin [ejendom] grundet udtrætning. Ved for store belastninger oplever [klageren] forværring af depressive symptomer, isolation, overskud til børn og selvmordstanker. [Klageren] er relevant medicineret og følges ved psykiater. Der har dertil været forsøgt talrige terapeutiske og mindfulness-baserede forløb. Der er lagt vægt på egen læges vurdering af at optimering af familieliv er må være det primære og realistiske mål. Dette er samstemmende med psykiatrisk vurdering.

Funktionsevnen vurderes meget kraftigt nedsat og der kan ikke peges på yderligere behandlingsmuligheder. Tilstanden er varig og stationær. Der vurderes risiko for forværring ved beskæftigelsesrettede aktiviteter.

Diagnoser: DF988C Opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet DF319 Bipolar affektiv sindslidelse UNS

På baggrund af ovenstående forhold vurderes det:

At [klagerens] arbejdsevne som følge af helbredstilstanden er varigt nedsat i et omfang, der udelukker selvforsørgelses på både ordinære og særlige vilkår, og at det er dokumenteret, at det er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres og må anses for værende stationær og varig uden yderligere behandlingsmuligheder. Funktionsniveauet er nedsat til det ubetydelige. Der kan ikke peges på erhverv, hvor [klageren] kan forventes at begå sig grundet nuværende funktionsni-

Ankenævnet for Forsikring

19.

99930

veau. Der er endvidere ikke kendskab til yderligere hjælpemidler, som vil kunne forventes at bedre [klagerens] arbejdsmæssige formåen."

Det fremgår af selskabets observationsrapport for perioden fra 6/9 2021 til 8/9 2021:

"Resume

Det er observationens opfattelse, at FT har et normalt arbejdsliv. Han er i gang i mange timer. Han kan både køre bil (med og uden trailer), minigraver og rendegraver og traktor. Han ses i forbindelse

med arbejdet samtale med flere andre personer. Han er i løbet af de 3 dage set arbejde ikke under 17 timer."

Det fremgår af selskabets observationsrapport for perioden fra 20/9 2021 til 24/9 2021:

"Resume

I forbindelse med denne uges observation, er FT set arbejde med omfattende grave- og drænarbejde på flere [steder] omkring bopælen. FT har arbejdet med at samle grene - både manuelt og med en ældre [maskine], grave huller og render med en nyere [maskine] og med hånden, lægge rør og brønde, fjerne levende hegn mv. FT er flere gange set interagere med andre personer ifm. arbejdet. FT har arbejdet fra tidlige morgen til sen eftermiddag/aften hver eneste dag uden længerevarende pauser. Mandag arbejdede han således mindst 13,5 timer, tirsdag mindst 9 timer, onsdag mindst 10 timer, torsdag mindst 9 time og fredag mindst 6 timer. FT arbejdede således mindst 47 timer"

Det fremgår af selskabets observationsrapport for perioden fra 8/11 2021 til 12/1 2021:

"Resume

I forbindelse med denne uges observation, er FT set arbejde onsdag, torsdag og fredag i adskillige timer med anlægsarbejde ved et nyopført ... Tirsdag blev han set ankomme til bopælen over middag, og det var ikke muligt at se, hvorfra han kom. FT har arbejdet mindst 20 timer i denne uge."

Det fremgår af udtalelse af 9/2 2022 fra virksomhed:

"[Klageren] har i perioder hjulpet mig med forskellige småprojekter. Projekter af mindre varighed, hvor han kunne gå til og fra efter lyst, hvor han ikke skal indgå for meget i samarbejde med andre, og hvor deadline kan tilpasse.

[Klagerens] evne er at tingene er fuldført og ordentligt, men hans ulempe er at vejen dertil oftest ikke er den nemmeste, og får derfor brugt unødigt mange kræfter på overvejelser og ubeslutsomhed. Som følge deraf bliver processen unødigt lang, oftes en faktor 3.

Eksempel på projekt kunne være drænvedligeholdelse hvor et stykke dræn er faldet sammen. Normal proces vil være; lokalisere, grav op, reparere, luk til og færdig. Det vil typisk kunne gøres på en time. For [klageren] kan det tage flere dage, da for eksempel kortlægning af det fundene dræn bliver interessant. Og så går resten af dagen med det.

Ankenævnet *for* Forsikring

20.

99930

Jeg mener at det er vigtigt for [klageren], at han holder sig selv i gang med småopgaver der giver ham nogle succesoplevelser og en tro på at han kan løfte sig ud af sin livskrise."

Ankenævnet for Forsikring

21.

99930

Det fremgår af forsikringsbetingelserne:

"14. Hvornår anses erhvervsevnen for nedsat?

14.1.

Erhvervsevnen anses for nedsat til 1/3 eller derunder, respektive til mellem 1/2 og 1/3, såfremt forsikrede ved personlig arbejdsindsats ikke længere vurderes at være i stand til - bedømt under hensyn til hans nuværende tilstand, uddannelse og tidligere virksomhed - at tjene mere end 1/3, respektive 1/2 af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt arbejdsdygtige personer med lignende uddannelse og alder."

Det fremgår af klagerens dækningsoversigt:

"Udbetaling ved nedsat erhvervsevne:

Hvis forsikredes erhvervsevne - på grund af sygdom eller ulykke – bliver nedsat til 1/3 eller derunder inden den ... (risikooophør), udbetales en årlig rente på ...

Såfremt forsikredes erhvervsevne - på grund af sygdom eller ulykke - bliver nedsat til mellem 1/2 og 1/3, udbetales en årlig rente på ... "

Selskabets observationsrapporter og klagerens kommentarer herpå i brev af 31/1 2022 er forelagt nævnet.

Nævnet udtaler:

Klageren – som er født i 1980'erne og har en håndværksmæssig uddannelse – blev efter flere sygdommeldinger i 2016 og 2017 fuldtidssygemeldt den 6/2 2018 på grund af bipolar sindslidelse og opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet (ADD). Klageren skulle i foråret 2019 hjælpe en ven med en håndværksmæssig arbejdsopgave, hvor klageren var i stand til at arbejde 7-8 timer om ugen, inden han stoppede på grund af manglende overskud. Klageren har sideløbende med sygdommeldingen arbejdet i egen virksomhed. Klageren har oplyst, at han arbejdede 7-8 timer om ugen, hvilket blev sat ned til 4-5 timer om ugen. Klageren blev tilkendt førtidspension den 1/11 2021 uden forudgående arbejdsprøvning.

Selskabet har ydet "fulde ydelser for sygeperioden fra 6. til 25. oktober 2017 og igen fra 6. februar 2018" til 1/1 2022, idet selskabet vurderede, at klagerens erhvervsevne i perioden var nedsat med mindst 2/3. Selskabet har vurderet, at klageren pr. 1/1 2022 ikke længere er beret-

tiget til ydelser, idet klageren ikke længere har et generelt erhvervsevnetab på halvdelen. Selskabet har ophævet klagerens erhvervsevnetabsforsikring. Selskabet har foretaget observationer af klageren i 13 dage fra 6/9 2023 til 8/9 2023, fra 20/9 2023 til 24/9 2023 og fra 8/11 2023 til 12/11 2023. Selskabet har desuden indhentet oplysninger fra internettet.

Selskabet har anført, at klageren bevidst har afgivet forkerte/misvisende oplysninger til selskabet om sin erhvervsevne. Selskabet har anført, at observationerne ikke stemmer overens med de gener og funktionsbegrænsninger, som klageren har oplyst om. Klageren er observeret med et stort aktivitetsniveau med arbejdsrelaterede håndværksmæssige gøremål, som er sammenfaldende med klagerens uddannelse og tidligere erhverv. Klageren har udført arbejde med maskiner på forskellige steder i mange timer de observerede dage. Selskabet har anført, at klageren har arbejdet 17 timer fordelt på 3 dage, 47 timer fordelt på 5 andre dage og 20 timer fordelt på 5 andre dage. Selskabet har anført, at journalen fra psykiateren ikke beskriver en forværring af klagerens tilstand siden 2020, og at han beskrives som stabiliseret og velmedicineret uanset enkeltepisoder med depression. Selskabet har anført, at internetfund viser, at klageren i maj 2020 betalte gebyr for at opnå en håndværksmæssig autorisation, og at klageren i august 2020 blev valgt ind i en bestyrelse.

Klageren har flere gange anmodet om udsættelse af svarfrister, idet han grundet de psykiske gener ikke kunne overskue at svare. Klageren har anført, at hans erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen. Han er bipolar og derfor mani-depressiv, hvorfor energiniveauet svinger meget. Klageren har oplyst, at han har dage, hvor han er manisk og har uanede mængder af energi, mens han andre dage ikke kan komme ud af sengen. Klageren kan ikke risikovurdere og har svært ved dels at sætte sig ind i regler dels at forstå, hvad han må. Han har vanskeligt ved at strukturere og planlægge. Disse forhold gør det yderst vanskeligt for ham at passe ind på en arbejdsplads. Klageren har anført, at når han foretager sig noget, er det spontant og lystbetonet, og det sker med en usund intensitet. Når han er manisk, er der ifølge klageren ikke grænser for, hvad han tror, han kan overkomme. Klageren har anført, at bliver glad og i godt humør af at bruge maskiner, og at det hjælper ham med at stoppe tankemylder og dårlige tanker. Klageren

har anført, at "fjernobservationerne fra Alm. Brand ikke er retvisende for den situation jeg pga. min sygdom var i på det tidspunkt, hvor observationerne fandt sted. Observationerne er foretaget på distance uden konkret viden eller bevis for, hvad jeg rent faktisk har foretaget mig under observationsperioden".

Det fremgår af specifik helbredsattest af 10/6 2020, at klageren "har meget tankemylder, og det forværres ved overbelastning. Derfor har han kun arbejdet 5-7 timer ugentligt på sin [ejendom]. Hvis han overskrider dette, føler han klar forværring dagen efter og har svært ved at være sammen med sin familie pga. øget tankemylder. ... Diagnose: ADHD, Maniodepressiv lidelse med overvejende maniske episoder. Prognose: Langsomt fremskridt. Ud fra patientens udsagn (hvad psykiateren har fortalt ham) forventes der langsom bedring i sygdommen og bedring af symptomer og arbejdsevne. Diagnosen er forventeligt livsvarig, og der kan forventes svingninger i den psykiske tilstand i årene der kommer".

Det fremgår af lægeattest af 20/11 2020, at klageren "oplyser at han arbejder 4 timer om ugen primært akutte opgaver og problemløsning for ... Han oplever, at ved øget arbejde melder depressive symptomer og selvmordstanker sig hurtigt. Deraf bliver overskuddet til børnene også mindre. Han forsøger at strukturere arbejde så ikke akutte ting afventer. Der er usikker økonomi og med revisor er der ved at blive lavet løsninger."

Det fremgår af notat af 22/3 2021 fra psykiater, at klageren "angiver, han har det godt. Arbejder effektivt ca. 4 timer pr. uge. Hvis han har det godt, kan han arbejde to timer i træk, ellers arbejder han kun ½-1/4 time ad gangen. Hvis han overskrider niveauet, får han affektive svingninger og kognitive forstyrrelser. Angiver han har været depressiv i 2021, men at han også tager hensyn til, og kender sine begrænsninger".

Det fremgår af notat af 9/6 2021 i klagerens journal fra psykiater, at "på denne dosis er pt. velbehandlet. Opfylder endvidere kriterierne for Opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet og er i beh. med tbl. Strattera 100 mg dgl. for denne lidelse. Vurderes også velbehandlet for

denne lidelse og har fået mere overskud og fokuserings- og koncentrationsevne i dagligdagen. Er også mere vedholdende i de aktiviteter han foretager sig. Har været igennem talrige psykoterapeutiske forsøg som supplement til den medikamentelle beh. Arbejdsevnen er dog stadig meget lav. Aktuelt effektivt ca. 4 t. pr. uge. hvis han overskrider dette niveau får han affektive svingninger og kognitive forstyrrelser. Det er lang tid siden pt. har haft depressive svingninger. Sep. Af lithium beh. har bevirket tilbagefald i mani. Den medikamentelle beh. skal muligvis stadig reguleres henad vejen og pt har brug for støttende samtaler omkring sin situation, hvorfor der anmodes henvisning til fortsat behandling".

Det fremgår af rehabiliteringsteamets indstilling af 14/7 2021, at "han har det seneste år dog ikke magtet mere en ca. 1 time dagligt. Pt. ca. 4 timer pr. uge. ... arbejdsevnen ikke kan forbedres og må anses for værende stationær og varig uden yderligere behandlingsmuligheder. Funktionsniveauet er nedsat til det ubetydelige. Der kan ikke peges på erhverv, hvor [klageren] kan forventes at begå sig grundet nuværende funktionsniveau. Der er endvidere ikke kendskab til yderligere hjælpemidler, som vil kunne forventes at bedre [klagerens] arbejdsmæssige formlåen".

Det fremgår af notat af 19/8 2021 fra psykiater, at klageren "Angiver at han de sidste 3 uger ikke har haft depressive symptomer og har mere overskud til sine børn. Har gået hos hypnotisør som han føler har givet ham nogle gode værktøjer til at tænke anderledes. Har således heller ikke selvmordstanker mere. Hvis de kommer tilbage ved pt. hvor han skal henvende sig på psykiatrisk skadestue".

Det fremgår af personlig erklåring af 5/9 2021, at klageren har oplyst, at han er delvist uarbejdsdygtig, at han kan arbejde 4 timer og ugen, og at hans tilstand er uændret siden seneste erklåring.

Det fremgår af udtalelse af 9/2 2022 fra virksomhed, at klageren "har i perioder hjulpet mig med forskellige småprojekter. Projekter af mindre varighed, hvor han kunne gå til og fra efter

lyst, hvor han ikke skal indgå for meget i samarbejde med andre, og hvor deadline kan tilpasse. [Klagerens] evne er at tingene er fuldført og ordentligt, men hans ulempe er at vejen dertil oftest ikke er den nemmeste, og får derfor brugt unødigt mange kræfter på overvejelser og ubeslutsomhed. Som følge deraf bliver processen unødigt lang, oftes en faktor 3. Eksempel på projekt kunne være drænvedligeholdelse hvor et stykke dræn er faldet sammen. Normal proces vil være; lokalisering, grav op, reparer, luk til og færdig. Det vil typisk kunne gøres på en time. For [klageren] kan det tage flere dage, da for eksempel kortlægning af det fundene dræn bliver interessant. Og så går resten af dagen med det. Jeg mener at det er vigtigt for [klageren], at han holder sig selv i gang med småopgaver der giver ham nogle succesoplevelser og en tro på at han kan løfte sig ud af sin livskrise".

Det fremgår af klagerens dækningsoversigt fra 2011, at hvis klagerens "erhvervsevne – på grund af sygdom eller ulykke – bliver nedsat til 1/3 eller derunder inden den ... udbetales en årlig rente på ... Såfremt forsikredes erhvervsevne – på grund af sygdom eller ulykke – bliver nedsat til mellem 1/2 og 1/3, udbetales en årlig rente på ... ".

Erhvervsevnetab

Nævnet bemærker, at det er klageren, der skal bevise, at hans erhvervsevne er nedsat med halvdelen.

Efter en gennemgang af sagen finder nævnet, at klageren ikke har bevist, at hans erhvervsevne er nedsat med halvdelen efter den 1/1 2022, og at han med de rette skånehensyn ikke er i stand til at tjene mere end halvdelen af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt arbejdsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at klageren lider af bipolar sindslidelse og ADD, men at der er betydelige uoverensstemmelse mellem observationsmaterialet på den ene side og på den anden side klagerens oplysninger om gener og funktionsniveau.

Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at klageren er observeret udføre håndværksmæssigt arbejde samt opholde sig på steder, hvor der blev udført arbejde i et omfang, der væsentligt overstiger arbejde på halv tid.

Nævnet bemærker, at dette aktivitetsniveau står i væsentlig kontrast til klagerens oplysninger om, at han maksimalt kan arbejde 4 timer om ugen, hvorfor klageren har bragt sig i en bevismæssig vanskelig situation. Nævnet bemærker videre, at observationerne er foretaget i tre perioder over 2 måneder, hvilket mindsker risikoen for, at klageren alene er blevet observeret på dage, hvor han var manisk.

Det, som klageren i øvrigt har anført, kan ikke føre til andet resultat.

Ophævelse af forsikringsdækninger/illoyal adfærd

Nævnet har ved tidligere kendelser tiltrådt, at der i særlige tilfælde kan ske en fremadrettet ophævelse af en forsikringstagers forsikring, som dækker erhvervsevnetab. Nævnet har udtalt, at en sådan ophævelse af forsikringsdækningen med henvisning til, at forsikringstageren har handlet illoyalt og har tilsidesat sine kontraktlige forpligtelser, kræver en vis grovhed i den udviste adfærd, ligesom der må stilles betydelige krav i bevismæssig henseende. Nævnet henviser til sine afgørelser i sagerne 92901 og 94121.

Nævnet finder, at klagerens adfærd er af en sådan grovhed, at selskabet med henvisning til, at klageren har handlet groft illoyalt i forhold til sine kontraktlige forpligtelser, er berettiget til at ophæve klagerens erhvervsevnetabsforsikring.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Ankenævnet *for* Forsikring

27.

99930

Klageren får ikke medhold.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Hans-Jørgen Nymark Beck', written in a cursive style.

Hans-Jørgen Nymark Beck